

(1963).

I fins potser podem trobar alguna confirmació documental de la idea etimològica, si és exacta l'aparició, amb el sentit de 'llenca', de *lenga* o *lengua* en dos textos catalans medievals, dels quals, val a dir, enyorem trobar més sòlida confirmació. En una donació per R. de Cervera a Bg. de Sant Domí, en l'any 1150, d'una terra prop de l'Espluga de Francolí: «un ort de ipsa font aval, qui regar se puxe, qui siat bonum, in log avinent, et unes kases intus villa de Espluga, quo modo vobis meliores volueritis facere --- sic dono vobis ad vestrorum dominicum, ap entrades et ab exides, et ipsas pastures, et ipsas *lengas* --- et convenit ego R. ad te B. que quando vobis volueritis fortedam facere in ipso puçol ---» (MiretS, *RBiblgCat.* VII, 14).

Seria potser 'llenques de terra adjacents', en un ús anàleg al que he assenyalat més amunt com a propi de la ruralia val. Però és un doc. que convindria tenir en cita més completa que aqueix extret que ens en dóna MiretS., que ens permetés més seguretat semàntica, i poder-ne analitzar més a fons el sistema gràfic (no descartem que aquí hi hagi la grafia *g* per *y*, i llavors pensariem més aviat en *LIGNA*, si bé és veritat que llavors més aviat ens hi farien nosa les dues *-s*). Un passatge d'Eiximenis té el sentit més assegurat: «e-ls deuria hom fer portar qualque senyal e-l front, o en lo pits: que portassen cusida un *lengua* de drap vermell, per la qual fossen coneguts, e lavors tothom se guardaria d'ells», *Ll. de les Dones*, cap. 270 (ms. A, f° 188r1, i tinc nota d'haver-ho confrontat amb l'incunabile). És clar que encara fóra desitjable de trobar un altre passatge paral·lel, en Eiximenis, o en altre text.

No podem pas dir que anem a la segura. Però encara menys que la idea de la gènesi per un encreuament, sofert per *lengua*, manqui de versemblança. Almenys des del punt de vista formal seria, però, més convincent l'encreuament amb *penca*: *lengua* × *penca* > *llenca*, enterament ortodox; i *penca* ha de ser mot molt antic, per més que a penes en vaig poder assenyalar documentació medieval en el *DCEC*; però, en canvi, hi ha la robusta presència en tots els parlars catalans, i amb varietat d'aplic. de detall, el robust arrelament en cast. [1386] i en tots els seus dialectes, i així mateix en portuguès [freqüent des de mj. S. XVI].

En l'aspecte semàntic no manca bastant d'analogia: en castellà i portuguès, és «hoja carnosa de ciertas plantas»; en català, en particular la *penca* de cansalada 'llenca llarga del greix del porc'; i, molt general, en el sentit de 'cada una de les dues meitats del greix i cansalada' (*DCEC* III, 726b37); b-emp. *una penca de suro*, que n'és precisament una llenca o làmina: a Bages i Anoia *penca de porta* 'cada una de les dues ventalles'; tarrag. *una penca de glaç* ni més ni menys que una llenca de gel; basc *penka* «témpano de tocino». Si, encreuant-se amb *TABULA* (prov. *taulo de meu* 'de mel', men. *tauló de xuia*), el mot *penca* va donar pall. *tenca* 'penca de cansalada', 'rodanxa de carn magra', b-emp. *tenca* 'panna de suro', 'penca de cansalada' i aranès *tenca* 'bresca' (*BDC* XXIII, 312), bé

hem de mirar com a versemblant que, en l'encontre amb *lengua*, en vagi resultar *llenca*. Majorment que era tota una petita consòrcia de mots que els acompanyava.

No rebaixem els títols semàntics que *AlcM* ja li ha vist a *llesca* (fonèticament poc, car la *-s-* separa molt): 'llesca o rodanxa de pa' (accepció que Sanelo reconeix a *llenca* i segons *AlcM* es diu *llenca de pa* a Carlet), pall. *llesca de cansalada* 'meitat del greix del porc', 'tros de greix id.' [1489, *DAG.*], *llesca de ferre* a Ripoll, a. 1078 (veg. *LLESCA*); fr. mj. *lesche* 'llengua de terra' en d'Aubigné (S. XVI), bearn. *lésque* «tranche étroite et mince», «tranche de lard, de jambon, de pain»: remetem al vinent article *LLESCA*. Per altra banda la *llenca* de terme valenciana s'aproxima molt a la *llesca de pedra* (= cast. *lasca*). En fi, a l'article *LLENÇ*, acabem de veure que *llença* pot ser una veta no gaire estreta, no sols un fil de pescar. Que amb tants quasi-homònims, alhora gairebé sinònims, es produís un embull en la llengua, engendrant *llenca*, no era poc menys que irresistible?

Així i tot, no acabem de quedar-ne convençuts. Sobretot costa de convence's que d'un encreuament pugui resultar un mot tan antig. documentat i tan general a tot el domini cat. ¿No serà una relíquia pre-romana?

I és que, realment, la idea no manca d'alguns agafadors. El savoia *lâts* «pré, champ de forme allongée et étroite» (Bözel en Tarentaise), Gruyère *lâts* «bande étroite de terrain entre 2 rochers ou forêts», Haute-Savoie *lâb* «langue de terre offrant une grande déclivité» (a Thônes) etc. (*FEW* V, 151a). Almenys pel costat semàntic, hi ha aquí un atansament tan gran que fa impressió.

Però això sobreix del francoprov. Hom té els mots savoians i romands per inseparables de l'alt-it. *lanca* 'llit d'un riu' (Lombardia, Màntua, Parma, Piacenza), i *Lanca* o *Langhetta*, freqüent, com a nom de prats o riberes de riu, en els Grisons (Planta-Schorta, *Rät. Namenbuch*); i en altres parlars savoians *lanche* és «couloir d'avalanches», suposant una base *LANCA (que no hi ha gaire base per creure cèltica, com fa el *FEW*), més aviat sorotàptica, vist el lituà *lanka* 'vall'; de tota manera també se li han trobat afins a Espanya, com *SEGONTIA LANCA* (més tard *Langa* a la prov. de Sòria), d'altres que li assenyalen Pokorny, *ZCPb.* XX, 515, i Schmoll (*Vorkelt. Idg. Hisp.*, p. 79) i altres que hi hem suggerit Pisani i jo (en *DECH, LANCHA*). Ara bé, en aquests mots és clar que el vocalisme etimològic és *AN* i no pas *EN*. De tota manera un *LENKA hauria pogut estar al costat d'aquest *LANKA* (< *LONKA*?), en qualitat d'apofonia indoeuropea, tal com hi ha *TARINKA/TARENKA* al costat de *TRANCA*, i amb un significat, aquest, no ben igual.

En conclusió, no hi ha per aquest costat més que unes analogies interessants, però vagues, i més incertes que les bases que ens donaven aquells encreuaments. Per ara, doncs, tenim dret a decantar-nos per allò, si bé recomanant que no es perdi de vista aquesta alternativa.

DERIV.: *Llançades* (més aviat *Llencades*), bosc del